

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativammat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Selvitä, mitä seuraavilla käsitteillä tarkoitetaan:
 - a) HPV (human papilloma virus)
 - b) tertiaaripreventio
 - c) borrelioosi
2. Esittele unen keskeiset tehtävät ja terveysvaikutukset.
3. Suomen Vanhempainliitto ry teki kansalaisaloitteen vuonna 2012 energiajuomien myynnin kieltämisestä alle 16-vuotiaille. Millä terveysargumenteilla aloitetta voidaan perustella?

Erään energiajuoman tuoteseloste:

Ravintosisältö	100 ml sisältää
Energia	50 kcal / 210 kJ
Proteiini	0,4 g
Hiilihydraatit,	11,5 g
joista sokeria	11,0 g
Rasva,	0 g
josta tyydyttyneitä	0 g
Ravintokuitu	0 g
Kofeiini	32 mg
Niasiini (B ₃)	8,0 mg / 50 %*
Pantoteenihappo (B ₅)	2,0 mg / 33 %*
B ₂ -vitamiini	0,6 mg / 38 %*
B ₆ -vitamiini	1,8 mg / 90 %*
B ₁₂ -vitamiini	1,0 µg / 40 %*
Tauriini	400 mg

* päivän saantisuosituksista

ALLEKIRJOITA, VAIKUTA.
TIEDÄT KYLLÄ, MIKSI!

4. Oheisessa tekstissä avataan yksi näkökulma seksuaalioikeuksien toteutumiseen. Pohdi tekstin pohjalta seksuaalioikeuksien toteutumista Suomessa.

*Vammaiset ihmiset nähdään usein ei-seksuaalisina ihmisinä, jotka eivät tarvitse seksuaalikasvatusta tai seksuaaliterveyspalveluita. Heitä myös pidetään usein ei-toivottuina avio-
kumppaneina ja uskotaan, etteivät he kykene vanhemmuuteen. Vammaisuus ja seksuaalisuus
ovat monella tapaa tabuja ympäri maailmaa sekä erikseen että yhdessä. Omassa henkilö-
kohtaisessa elämässäni ja työurallani olen monesti törmännyt vammaisten ihmisten seksuaalisuutta koskeviin ennakkoluuloihin.*

Ollessani lukion ensimmäisellä luokalla terveydenhoitaja jakoi koko luokalle kondomit. Minäkin sain omani, mutta kondomia ojentaessaan terveydenhoitaja totesi, etten sitä kuitenkaan koskaan tulisi tarvitsemaan. Samaan tulokseen olivat päätyneet myös ne kirjoittajat, joiden seksuaalisuutta käsitteleviin kirjoihin kouluaikana tutustuin. Joko vammaisia ihmisiä ei mainittu näissä kirjoissa lainkaan tai sitten kirjoitettiin vammaisuuden vaikuttavan negatiivisella tavalla ihmisen seksuaalisuuteen. Oli vaikea tunnistaa itseään siitä vähästä tiedosta, jota vammaisten seksuaalisuudesta oli saatavilla.

Tosiasia kuitenkin on, että me vammaiset ihmiset olemme yhtä seksuaalisia olentoja kuin kaikki muutkin ihmiset ja meillä on yksilölliset mieltymyksemme, toiveemme ja huolenaiheemme. – – Kuitenkin vammaisten ihmisten seksuaalisuuteen liittyvistä asioista päättävät harmillisen usein ei-vammaiset ihmiset, kuten sukulaiset ja eri alojen ammattilaiset. Hyvin henkilökohtaisistakin asioista saatetaan keskustella ilman, että keskustelun kohteena oleva vammaisen ihminen on itse paikalla tai saa osallistua keskusteluun. Usein vammaista ihmistä halutaan säästää pettymyksiltä ja hänen pelätään joutuvan seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Tällöin vammaisen ihmisen seksuaalisuutta saatetaan rajoittaa kohtuuttomasti.
– –

Vaikka YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskeva yleissopimus takaa vammaisille ihmisille oikeuden päättää omasta avioitumisestaan ja lastenhankinnasta, käytännössä vammaisten ihmisten oikeuksia perheen perustamiseen rajoitetaan monissa maissa jopa lainsäädännön avulla. Sielläkin, missä laki on periaatteessa sama kaikille, törmää jatkuvasti ennakkoluuloisiin asenteisiin. Työskennellessäni odotusaikanani kehitysyhteistyöprojektissa Keski-Aasiassa raskauteni aiheutti suurta hämmennystä. Nuoret tytöt eivät voineet uskoa, että pyörätuolin käyttäjä voi olla raskaana.

Vammaisen naisen äitiyteen saatetaankin suhtautua hyvin ennakkoluuloisesti. Hänen ei odoteta kykenevän perinteisiin äidin tehtäviin, ja siksi raskaus ja äitiys voivat herättää pahennusta. – –

Lähde: Urhonen A. (2011) *Vammaisuus ja seksuaalisuus. Kaksi tabua*. Teoksessa E. Korhonen, I. Mäkinen (toim.), *Ilman esteitä. Vammaisten seksuaalioikeudet ja kehitys*. Väestötietosarja 23. Väestöliitto. Helsinki: Nordprint.

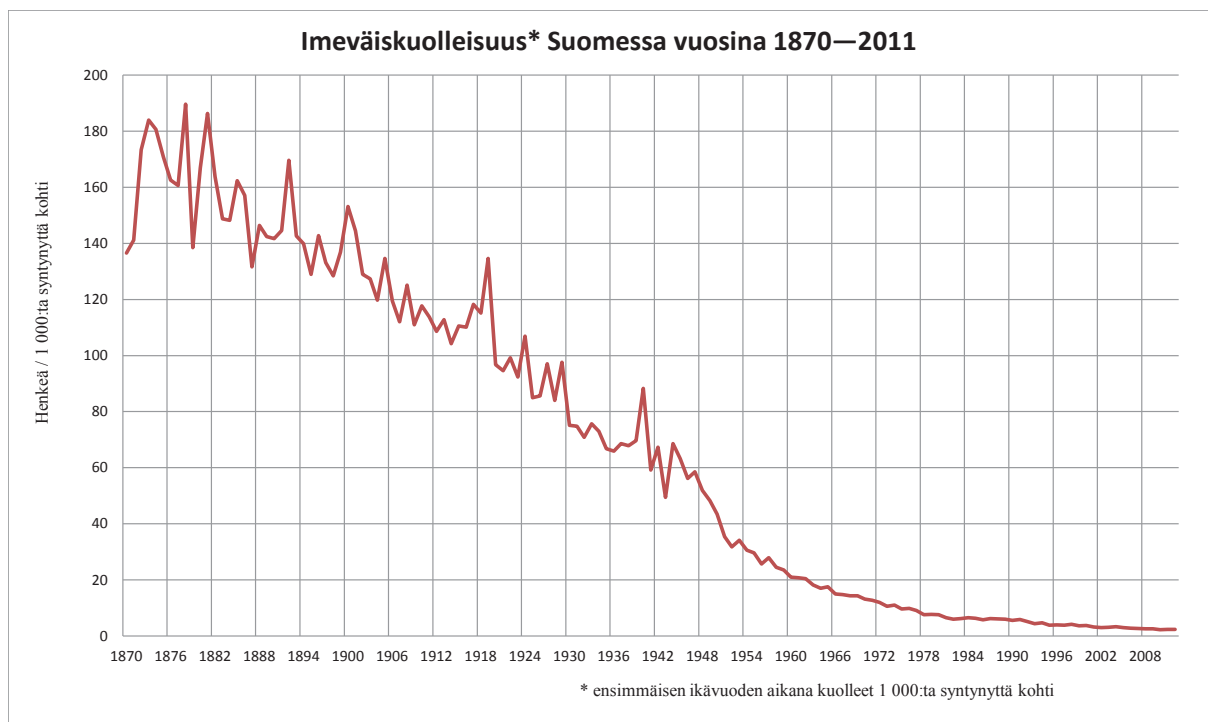
5. Sosiaalinen tuki ja sen merkitys terveydelle
6. Kuvaa talousveden riskitekijöitä Suomessa ja arvioi niiden merkitystä terveydelle.
7. Tarkoituksena on tutkia lukiolaisten niska- ja hartiasärkyjä. Laadi tutkimussuunnitelma.
8. Ohessa on suora lainaus verkkokeskustelusta, jossa anonymi kirjoittaja ilmaisee kantansa yksilönvapaudesta ja esittää samalla kysymyksen. Pohdi verkkokeskustelussa esitetyn kommentin pohjalta yksilönvapauteen liittyviä eettisiä näkökulmia terveystieteissä.

Anonymi:

”Nyt joku raja tälle konservatiiviselle ihmisten ohjailulle. Asiahan on niin, että ei ole nokkaan koputtamista, mikäli yksilön teko ei suoranaisesti vahingoita toista osapuolta. Miksi yksilöt eivät mielestäsi saa tavoitella vapaasti päämääriään, vaikka siitä saattaisi koituakin epäterveyksiä?”

<<http://professorinajatuksia.blogspot.fi>>. Luettu 7.9.2013.

- +9. Suomessa imeväiskuolleisuus on yksi maailman pienimmistä. Tarkastele tekijöitä, jotka selittävät oheisen kuvion mukaista imeväiskuolleisuuden vähenemistä 1870-luvulta lähtien.

Lähde: Suomen virallinen tilasto / Kuolleet

- +10. Analysoi Suomen terveydenhuollon palveluihin kohdistuvia tulevaisuuden haasteita.